

برای اطلاع از حقوق پدیدآوران در آنها (وزارت علوم، تحقیقات، فناوری به شماره ۱۹۵۹۲۹/۱ و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶) از پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) فراهم شده و استفاده از آن با رعایت کامل حقوق پدیدآوران و تنها برای هدفهای علمی، آموزشی، و پژوهشی و بر پایه قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (۱۳۴۸) و الحاقات و اصلاحات بعدی آن و سایر قوانین و مقررات مربوطه شذنی است.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده حقوق، گروه حقوق جزا و جرم شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق (M.A)

گرایش: جزا و جرم شناسی

عنوان:

بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های شرعی

استاد راهنما:

دکتر سید منصور میرسعیدی

استاد مشاور:

دکتر حسن مرادی

پژوهشگر:

سیما قاصدی

زمستان ۱۳۹۴

تقدیم به :

پدر مهربان

مادر فداکار

و

همسر عزیزم

تشکر و قدردانی :

بدین وسیله مراتب قدردانی خود را از زحمات استاد راهنما جناب آقای دکتر منصور میرسعیدی و استاد مشاور جناب آقای دکتر حسن مرادی که در مراحل مختلف تنظیم و نگارش این اثر علمی، صادقانه تلاش نموده و همواره بنده را مشمول راهنمایی های خود قرار دادند و همچنین از خانواده عزیزم که مرا در راه کسب علم تشویق نمودند، بیان می نمایم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سیما قاصدی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۴۰۸۸۹ در رشته حقوق جزا و جرم شناسی که در تاریخ ۹۴/۱۱/۱۱ از پایان نامه خود تحت عنوان: بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های شرعی با کسب نمره ۱۷ و درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: سیما قاصدی

تاریخ و امضاء

معاونت پژوهش و فناوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و بهاره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه در امتحان فرهنگی و تمدن بشری، ماد انجمنیان و اصحاء هیات علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام

فحایت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تحفی کنینم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می آلائند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بهکاران علمی و دانشجوینان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم باو حرمت با انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بهکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۴/۱۱/۱۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم سیما قاصدی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۷ بحروف هفده و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما:

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
1	چکیده
2	مقدمه
2	۱- شرح مسئله و اهمیت بحث آن
3	۲- اهداف تحقیق
3	۳- سوالات تحقیق
3	۴- فرضیات تحقیق
4	۵- روش تحقیق
4	۶- ساختار تحقیق
۵	۷- سوابق تحقیق
6	فصل تمهیدی
7	مبحث اول: مفهوم و اهداف مجازات
7	گفتار اول: تعریف مجازات
7	۱- تعریف لغوی و اصطلاحی
8	۲- تعریف قانونی
۱۰	۳- تعریف فقهی
۱۴	گفتار دوم: اهداف مجازات ها
۱۴	۱- اهداف عینی (اصلاح و تربیت)
۱۷	۲- اهداف ذهنی (اجرای عدالت)
۱۸	۱-۲- تئوری سزادهی یا غیرنتیجه گرا

۱۹	۲-۲-تئوری اصالت فایده یا نتیجه گرا
۱۹	۳-۲-تئوری دوگانه یا ترکیبی
۲۰	۳- بررسی امکان دستیابی به اهداف مجازات در صورت بی حس کردن اعضای مجرم
۲۲	مبحث دوم: مجازات های شرعی
	گفتار اول: مقایسه مجازات های شرعی با مجازات های عرفی
۲۲	
۲۲	۱- مفهوم و قلمرو مجازات های شرعی و عرفی
۲۳	۲- وجوه تمایز مجازات های شرعی و عرفی
۲۴	گفتار دوم: طبقه بندی مجازات های شرعی
۲۴	۱- مجازات های حوزه حدود
۲۵	۱-۱- اعدام
۲۷	۲-۱- شلاق
۲۸	۳-۱- قطع عضو
۲۹	۴-۱- صلب
۳۰	۵-۱- نفی بلد
۳۰	۲- مجازات های حوزه قصاص
۳۰	۱-۲- قصاص نفس
۳۳	۲-۲- قصاص عضو
۳۴	۳-۲- جرح عضو
۳۶	۳- مجازات های حوزه تعزیرات
۳۶	۱-۳- حبس
۳۷	۲-۳- شلاق
۴۰	مبحث سوم: کارکردهای مجازات

گفتار اول: زجرآوری	۴۰
گفتار دوم: رسواکنندگی	۴۰
گفتار سوم: ناتوان سازی	۴۲
مبحث چهارم: مفهوم بی حس کردن عضو	۴۵
گفتار اول: تعریف بی حسی عضو	۴۵
۱- تعریف لغوی	۴۵
۲- تعریف اصطلاحی	۴۵
گفتار دوم: انواع بی حسی عضو	۴۶
فصل اول- بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های حدی	۴۸
مبحث اول: شلأق حدی	۴۹
گفتار اول: جرائم موجب مجازات شلأق حدی	۴۹
۱- زنا	۴۹
۲- لواط	۵۱
۳- مساحقه	۵۳
۴- تفضیح	۵۴
۵- قوادی	۵۵
۶- شرب خمر	۵۵
۷- قذف	۵۷
گفتار دوم: بررسی امکان بی حس کردن در مجازات شلأق حدی	۵۸
مبحث دوم: حد قطع عضو	۶۵
گفتار اول: جرائم موجب مجازات حد قطع عضو	۶۵
۱- سرقت حدی	۶۵
۲- محاربه	۶۶

گفتار دوم: بررسی امکان بی حس کردن در مجازات حد قطع عضو.....	۶۷
فصل دوم-بی حس کردن عضو در اجرای مجازات قصاص.....	۷۱
مبحث اول:قصاص عضو.....	۷۲
گفتار اول:موجبات قصاص عضو.....	۷۲
گفتار دوم:شرایط و نحوه اجرای قصاص عضو.....	۷۶
۱- شرایط اجرای قصاص عضو.....	۷۶
۱-۱-محل عضو مورد قصاص، با مورد جنایت یکی باشد.....	۷۶
۱-۲-قصاص با مقدار جنایت مساوی باشد.....	۷۷
۱-۳-خوف تلف مرتکب یا صدمه بر عضو دیگر نباشد.....	۷۸
۱-۴و۵-قصاص عضو سالم و کامل، در مقابل عضو ناسالم و ناکامل نباشد.....	۷۹
۱-۶-قصاص عضو اصلی، در مقابل عضو غیراصلی نباشد.....	۸۱
۲-نحوه اجرای قصاص عضو.....	۸۱
۲-۱-ابزار منصوص قصاص عضو.....	۸۳
۲-۲-ابزار قانونی قصاص عضو.....	۸۵
۲-۲-۱-آیین نامه نحوه اجرای احکام قصاص،رجم،قتل،صلب،اعدام و شلاق.....	۸۵
۲-۲-۲-قانون مجازات اسلامی.....	۸۵
مبحث دوم:بررسی امکان بی حس کردن عضو در اجرای قصاص.....	۸۷
فصل سوم-بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های تعزیری.....	۹۵
مبحث اول:مفهوم مجازات های تعزیری.....	۹۶
مبحث دوم:مجازات شلاق.....	۱۰۲
گفتار اول:انواع کیفر شلاق.....	۱۰۳
۱- شلاق حدی.....	۱۰۳
۲- شلاق تعزیری.....	۱۰۴

گفتار دوم: شرایط اجرای مجازات شلاق تعزیری.....	۱۰۵
۱- ابزار اجرای مجازات شلاق	۱۰۵
۲- مکان اجرای مجازات شلاق	۱۰۵
۳- نحوه اجرای مجازات شلاق	۱۰۵
۳-۱- اجرای مجازات شلاق محکومین اناث.....	۱۰۵
۳-۲- اجرای مجازات شلاق محکومین ذکور	۱۰۶
مبحث سوم : بی حس کردن عضو در اجرای مجازات شلاق تعزیری	۱۰۷
گفتار اول : استناد به آیات قرآن کریم	۱۰۷
گفتار دوم : استناد به روایات	۱۰۹
گفتار سوم : استناد به آراء فقها.....	۱۰۹
نتیجه گیری	۱۱۱
پیشنهادات	۱۱۴
فهرست منابع	۱۱۵
Abstract	۱۱۹

چکیده

مجازات به عنوان یک واکنش اجتماعی، دارای تشریفاتی قانونی است و هرگونه تغییر در نحوه اجرای مجازات باید بر اساس اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها باشد. مجازات دارای کارکردهای مختلف از جمله ایجاد درد و رنج در شخص مجرم در حین اجرای مجازات است.

یکی از مواردی که می تواند در اجرای مجازات موثر واقع گردد و درد ناشی از اجرای مجازات را کاهش دهد یا از بین برد، مسئله بی حس کردن عضو در هنگام اجرای مجازات می باشد.

مجازات هایی همچون حدود و قصاص و تعزیرات وجود دارند که همواره با احساس ترس ناشی از درد اجرای مجازات همراه هستند.

در بسیاری از موارد و موقعیت ها، درد ناشی از اجرای مجازات شرعی به مراتب بالاتر از دردی است که شخص مجنی علیه در حین ارتکاب جرم توسط مرتکب، متحمل شده است.

بنابر این چنانچه بی حس کردن عضو در اجرای مجازات ها، با اهداف و دلیل وجودی مجازات ها متعارض نبوده و هماهنگی داشته باشد، علی الخصوص در زمینه اجرای مجازات های شرعی، استفاده از چنین امری می تواند مفید واقع گردد.

در این پایان نامه به بحث درباره موضوع بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های شرعی پرداخته شده و سعی بر آن است تا تمامی جوانب این موضوع مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه : اجرای مجازات، بی حس کردن عضو، درد

1- شرح مسئله و اهمیت بحث آن:

اجرای مجازات از مهم ترین و حساس ترین مباحث حقوق جزا است و در شرع اسلام بر اجرای آن بسیار تاکید شده است لیکن بعضاً حکم برخی مسائل مربوط به آن، در منابع صریحاً نیامده است. لذا در این پایان نامه سعی بر آن است تا با بررسی منابع، حکم بی حس کردن اعضا در اجرای مجازات های شرعی استخراج گردد.

البته با توجه به اینکه مسئله مورد بحث «بی حس کردن اعضا» می باشد، عملاً بحث دیات خارج شده و دامنه بحث به مجازات های حدی و قصاص و تعزیرات محدود می گردد.

مسئله این است که در اجرای مجازات های شرعی، امکان بی حس کردن عضو وجود دارد یا خیر؟ دردناک بودن کیفر به اندازه ای که طبیعت آن اقتضاء می کند شرط لازم است یا اینطور نیست؟ یعنی در اجرای مجازات، صرف اجرای آن کافی است و یا اینکه مجرم باید مراتب درد و عذاب را نیز تحمل کند؟

اگر ادله ای در زمینه لزوم دردناک و عذاب آور بودن مجازات های مدنظر نیابیم، بحث امکان بی حس نمودن عضو در هنگام اجرای مجازات های شرعی پیش می آید. یعنی با به کارگیری علم پزشکی، این امکان فراهم گردد تا با بی حس کردن عضو مورد مجازات، درد ناشی از اجرای مجازات احساس نگردد.

آنچه مسلم است این است که در صورت جواز بی حس کردن عضو در اجرای مجازات ها، این امر از سوی مجرم مطالبه می گردد.

بحث امکان یا عدم امکان بی حس نمودن اعضا شخص محکوم به تحمل مجازات، از آن جهت دارای اهمیت است که اگر ما قائل به لزوم رنج کشیدن مجرم و عدم امکان بی حس نمودن عضو باشیم، او باید درد جانکاه این مجازات ها را تحمل نماید و اگر با بررسی ادله، رنج کشیدن مجرم را هدف اجرای مجازات ندانیم، در واقع حق بهره مندی از بی حس نمودن را برای او محفوظ دانسته ایم که در بحث اجرای مجازات، امتیازی مهم برای مجرم محسوب می گردد.

در باب اهمیت مسئله همین بس که در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در کتاب قصاص، بر خلاف قوانین گذشته صریحاً به این امر پرداخته شده است.

2-اهداف تحقیق:

در مسیر گذران واحد درسی پایان نامه و جهت افزایش معلومات حقوقی در زمینه مورد بحث، سعی در یافتن پاسخی مناسب به موضوع دارد. چنانچه جواز بی حس کردن عضو مورد مجازات صادر گردد، حقی جدید برای مجرم محسوب می گردد. چه همانطور که زیان دیده از جرم دارای حقوقی است که باید رعایت گردد، مجرم نیز می تواند دارای حق باشد.

خصوصاً اینکه متن صریحی مبنی بر لزوم و یا عدم لزوم دردآور بودن مجازات نیز در منابع بدست نیامده است و حکم قضیه روشن نیست.

همچنین تحقیق در این رابطه با توجه به کمبود منابع در زمینه مورد بحث می تواند منبع مفیدی برای مطالعه سایر علاقه مندان به این موضوع باشد.

3-سوالات تحقیق:

این پایان نامه در پی پاسخگویی به سوالات ذیل بوده و پاسخگویی به آنها اجتناب ناپذیر خواهد بود:

- آیا در اجرای مجازات های شرعی، صرفاً اجرای مجازات بر مجرم مدنظر است یا اینکه عذاب کشیدن و تحمل درد و رنج مجرم نیز شرط است؟

- آیا در زمینه لزوم و یا عدم لزوم عذاب کشیدن مجرم در مجازات ها، میان جرایم حدی تفاوتی وجود دارد؟

- آیا در زمینه لزوم و یا عدم لزوم عذاب کشیدن مجرم در اجرای مجازات، میان حدود و قصاص و تعزیرات تفاوتی است؟

4-فرضیات تحقیق:

- در اجرای مجازات های شرعی، عذاب کشیدن و تحمل درد و رنج مجرم شرط است. درد و رنجی که مجرم در زمان ارتکاب جرم، بر مجنی علیه وارد نموده است.

-در میان جرایم حدی، در زمینه لزوم یا عدم لزوم عذاب کشیدن مجرم در حین اعمال مجازات، تفاوت وجود دارد.

-در زمینه لزوم و یا عدم لزوم عذاب کشیدن مجرم در اجرای مجازات، میان حدود و قصاص و تعزیرات، تفاوت وجود دارد.

5- روش تحقیق:

با توجه به موضوع تحقیق، سعی شده است تا با رجوع به کتب فقهی و حقوقی و جمع آوری مطالب مربوط به موضوع و تبیین قوانین و مقررات ایران در زمینه مورد بحث، تحقیقی تحلیلی و توصیفی و نسبتاً جامع در مورد بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های شرعی ارائه گردد.

در این پایان نامه، گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه ای صورت خواهد گرفت و در اثنای نگارش آن به کتابخانه دانشکده های حقوق و کتابخانه ملی و قوه قضائیه نیز جهت بررسی منابع مراجعه خواهد گردید.

همچنین از نمایه ها و سایت های معتبر حقوقی نیز جهت اخذ مقالات و استفاده از کتابخانه دیجیتال بازدید خواهد شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بدین صورت است که ابتدا منابع شناسایی گشته و بعد از مطالعه و بررسی منابع موجود در زمینه موضوع تحقیق، مطالب مورد نیاز را فیش برداری کرده و فیش های تهیه شده را بر اساس موضوع و اهمیت طبقه بندی نموده و با استفاده از آنها و تحلیل مطالب و با یاری و راهنمایی اساتید محترم، اقدام به نگارش می نماید.

6- ساختار تحقیق:

تحقیق بعمل آمده از چهار فصل تشکیل شده است که هر فصل شامل چند مبحث و گفتار می باشد. در ابتدا، فصل تمهیدی به کلیات موضوع مورد بحث، شامل مفهوم و اهداف مجازات، کارکردهای مجازات، مفهوم بی حس کردن عضو و مجازات های شرعی پرداخته است. پس از آن در فصل اول، به امکان و یا عدم امکان بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های حدی پرداخته شده است. در فصل دوم، بی حس کردن عضو در حوزه جرایم مستوجب مجازات قصاص عضو، مورد

بررسی قرار گرفته است و فصل سوم و پایانی، پیرامون موضوع بی حس کردن اعضاء در حین اجرای مجازات های تعزیری نگارش یافته است و در خاتمه تحقیق، نتیجه گیری نهایی بعمل آمده و پیشنهاداتی نیز ارائه می گردد.

7- سوابق تحقیق:

در رابطه با موضوع بی حس کردن عضو در اجرای مجازات های شرعی، با وجود اهمیت بحث، تاکنون پایان نامه و یا کتابی نگاشته نشده است و لزوم تحقیق در این زمینه احساس می گردد.

مقالات نگاشته شده در رابطه با موضوع تحقیق عبارت اند از:

1- زررخ، احسان، بررسی بی حس نمودن اعضاء در اجرای مجازات های بدنی، فصلنامه علمی فقه و مبانی حقوق اسلامی، سال نهم، شماره 22، زمستان 1389

2- نیکجو، مهدی، بررسی مسئله بی حس کردن اعضاء هنگام کیفرهای جسمانی، روزنامه رسالت، شماره 60، چاپ شده مورخ 1385/09/27

3- هاشمی شاهرودی، سید محمود، حکم بی حس کردن اعضاء هنگام اجرای کیفرهای جسمانی، مجله فقه اهل بیت، شماره 11، سال 1388

فصل تمهیدی

مبحث اول: مفهوم و اهداف مجازات

گفتار اول: تعریف مجازات

1- تعریف لغوی و اصطلاحی

مجازات در لغت نامه دهخدا به معنای پاداش دادن و جزا دادن در نیکی و بدی و جزا و پاداش نیکی و یا بدی دادن و مکافات آمده است.^۱ در فرهنگ فارسی معین نیز به جزا دادن، پاداش دادن و کیفر معنا شده است.^۲ و در فرهنگ لغت عمید نیز با بهمان معانی پیشین عنوان شده است. در آثار و کتب قدیمی که به زبان فارسی موجود می باشند نیز از مجازات استفاده گردیده که در ذیل به تعدادی از آنها اشاره می شود:

بدان خدای که این افلاک را بر پای بداشت و این املاک را بر جای ، که هر حسنه ای را مکافاتی و هر سیئه ای را مجازاتی ... است . آنگاه بدانی که این گفته ها را ملامتی است و این کرده ها را غرامتی و مکافات و مجازات را روز قیامتی . تا گنه کار همیشه با هراس باشد ... و نیکوکار به او امید مجازات خیر پیوسته طریق نیکو خدمتی و صدق هواخواهی سپرد.^۳

در تعریفی عامیانه می توان گفت مجازات یا کیفر به معنای اینست که اگر کسی عمل خلاف اخلاق عمومی یا عرف و عادت آن جامعه یا خلاف قانون انجام دهد چون آن عمل بد است پس باید عقوبت و پاداش آن عمل را ببیند یعنی تنبیه شود و یا مجازات شود تا هم خود و هم دیگران متنبه شوند و دیگر آن عمل را انجام ندهند یعنی باید مشقت آن عمل را بچشد و متوجه شود نتیجه آن عمل بد چیست. حال در قانون به ازای هر عمل بد و خلاف که قانونگذار بیان کرده چه امری بد و خلاف است تنبیهی هم بیان کرده که به آن تنبیه مجازات و به آن عمل بد جرم می گویند. اینطور می توان گفت اعمالی که ممنوع است و کسی نباید آن را انجام دهد و برای جامعه خطر دارد چنانچه هر کس آن عملی را که قانون گذار آن را خلاف می داند و بعنوان واژه جرم بیان کرد انجام دهد مرتکب جرم شده و قانون گذار برای آن مجازات تعیین کرده و مقدار مجازاتش را همان قانون گذار پیش بینی

^۱ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، سال ۱۳۷۷، چاپ دوم، نشر دانشگاه تهران، ص ۲۳۴

^۲ - معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، سال ۱۳۸۶، چاپ دوم، نشر زرین، ص ۲۸۹

^۳ - مرزبان بن رستم، مرزبان نامه، سال ۱۳۹۰، ترجمه سعدالدین و راوینی، چاپ یازدهم، نشر پیدایش، ص ۲۷

کرده است که بدیهی ترین روش برای جلوگیری از آن عمل جرم و خلاف همین مجازات پیش بینی شده است. در واقع « مجازات عبارت از تنبیه و کیفری است که بر مرتکب جرم تحمیل میشود. مفهوم رنج از مفهوم مجازات غیر قابل تفکیک است و در واقع رنج و تعب است که شاخص حقیقی مجازات می باشد.»^۱ یا «مجازات واکنش جامعه علیه مجرم»^۲ است.

در مورد تعاریف ارائه شده باید اذعان نمود که علمای حقوق در بدست آوردن حقیقتی از مجازات و تعریف واقعی و اصطلاحی آن عنایت خاصی مبذول نداشته اند چرا که در تعریف مجازات بایستی جنبه های مختلف آن مد نظر قرار گیرد:

اولاً- مجازات ملازمه با عدالت واقعی دارد. پس اولین نکته در بیان تعریف مجازات، رعایت عدالت است.

ثانیاً- اگر برای شناخت حقیقت مجازات به تاریخ مراجعه کنیم، ملاحظه میشود که مجازات در ابتدای امر عبارت از عکس العمل جامعه در مقابل عمل مجرمانه بوده، ولی بعد ها که جامعه تشکیلات و انتظامی یافت و دولت به وجود آمد، این عکس العمل اجتماعی هم شکل حقوقی به خود گرفت. بنابراین مجازات باید هدفی را تعقیب و این هدف می بایست در تعریف کاملاً مشخص گردد.

ثالثاً- واضع و اجرا کننده مجازات باید در تعریف ذکر شود.

رابعاً- محدوده مجازات باید مشخص شود.^۳

باتوجه به این نکات میتوان مجازات را این گونه تعریف کرد: « مجازات مجموعه قواعد مورد تأیید جامعه است که ضامن اجرای عدالت واقعی است و سعی در هدایت مجرم اصلی و یا احتمالی، بازدارندگی دیگران از ارتکاب جرم، ارضاء فطرت عدالت خواهی مجنی علیه و حمایت از جامعه را دارد که توسط قوه مقننه وضع و به وسیله قوه قضاییه به مورد اجرا گذارده می شود»^۴

2- تعریف قانونی

در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی وقوع جرم بعنوان پیش زمینه ای برای تحقق مجازات در نظر گرفته شده است و بیان شده فعل یا ترک فعلی است که قانون برای آن مجازات تعیین کرده باشد یا جرم

^۱- علی آبادی، عبدالحسین، حقوق جنایی، سال ۱۳۸۵، چاپ دوم، نشر فردوسی، ص ۱

^۲- باهر، محمد، حقوق جزای عمومی، سال ۱۳۸۱، چاپ اول، نشر رهام، ص ۶۸

^۳- صانعی، پرویز، حقوق جزای عمومی، سال ۱۳۷۲، چاپ اول، نشر گنج دانش، ص ۱۰۳

^۴- صفاری، علی، کیفرشناسی، سال ۱۳۸۶، چاپ دوم، نشر جنگل، ص ۱۵۲